

LOODUS – LOOJA
VÕI LOODU

Autor:

Bediuzzaman SAID NURSI

Tõlgitud inglise keelest:

Tabiat Risalesi (Estonca)

Tõlkija:

Steven Vihalem

Keeletoimetaja:

Rita Kartau

Kujundaja:

Abdullah Branković

REJHAN PUBLICATION

Web:

www.risaleshop.com

Autoriõigus 2013

See raamat on autoriõigusega kaitstud. Raamatu osi või tervet raamatut on lubatud kasutada hariduslikel eesmärkidel tingimusel, et kasutatud informatsiooni ei ole mingil viisil tsiteeritud väljaspool konteksti ega kasutatud kasu teenimise eesmärgil ning et teksti allikas

ISBN: 978-83-63796-14-3

Bediuzzaman
Said Nursi

LOODUS – LOOJA
VÕI LOODU

Kahekümne kolmas sähvatus
Risale-i Nuri kogumikust

REJHAN
PUBLICATION

Tallinn, 2013

Kahekümne kolmas sähvatus

LOODUS – LOOJA VÕI LOODU

Esialgselt sai see kirjutatud kui "Kuueteistkümnes märkus" "Seitsmeteistkümnendale sähvatus", kuid tänu selle tähtsusele sai sellest Risale-i Nuri osast "Kahekümne kolmas sähvatus". Selle tähtsus peitub naturalistliku ateismi surmamises ilma elustamise võimaluseta ja uskmatus nurgakivide täielikus purustamises.

MEELDETULETUS

Antud traktaat seletab läbi üheksa "Võimatuse", mis ise koosnevad vähemalt üheksakümnest võimatusest, kui ebamõistlik, algeine ja ebausklik on ateistidest naturalistide valitud tee. Selleks, et lühendada arutelu, ja kuna neid võimatusi on lahti seletatud teistest *Risale-i Nuri* osades, on osa argumentatsiooni samme vahele jäetud. Mõnel võib tekkida seetõttu küsimus, et kuidas on võimalik, et need kuulsad ja oletatavasti võrratud filosoofid on võtnud omaks sellise silmnähtavalt jultunud ebausku ning jätkavad sellise valiku järgimist. Fakt on see, et nad ei näe sellise valiku tegelikkust. Ja mina olen valmis üksikasjalikult lahti seletama ning läbi selgete ja määravate argumentide tõestama kahtlejale, et need

toored, vastumeelsed ja ebamõistlikud võimatused on nende valiku vajalikud ja vältimatud tulemused, õigupoolest on need nende usutunnistuse tuumaks.¹

¹ Antud traktaadi kirjutamise põhjustasid rünnakud Koraani pihta, mida tegid need, kes kutsusid kõike ebausuks, millest nende rikutud mõistus ei suutnud aru saada, kes kasutasid Loodust, et õigustada ebausk, ja kes teotasid usutõdesid kõige agressiivsemal ja koledamal moel. Nende rünnakud põhjustasid minu südames viha pulbitsemise, mille tõttu said need väärastunud ateistid ja tõe võltsijad keevaliste ja karmikäeliste kõrvakiilude osalisteks. Muidu on tee, mida *Risale-i Nur* järgib, enamasti mahe, viisakas ja veenev.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 قَالَتْ رُسُلُهُمْ أَفِي اللَّهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ
 وَالْأَرْضِ

"Armulise, helde Jumala nimel!"

*"Kas te tõesti kahtlete Jumalas, kes on taevaste
 ja maa looja?" (Koraan: 14,10)**

Kasutades retoorilist küsimust, et
 Kõikvõimsa Jumala olemasolus ei saa ja ei
 tohiksi olla mingit kahtlust, kuulutab antud
 värss selgelt jumalikku olemasolu ja ühtsust.

* Kõik raamatus kasutatud Koraani eestikeelsed tsitaadid on
 võetud H. Udami eestikeelsest Koraani tõlgendusest, mis
 ilmus aastal 2007. *Tõlkija märkus.*

Vahemärkus enne meie arutelu:

Kui ma 1922. aastal Ankarasse läksin, oli usklike moraal äärmiselt kõrge tänu islamiarmee võidule kreeklaste üle. Samas nägin ma, et põlastusväärne ateismi hoovus püüdis neid reetlikult õõnestada, mürgitada ja hävitada nende mõistust. "Oh Jumal," ütlesin ma, "see koletis kahjustab usu alustalasid." Sel momendil sain ma abi ülalmainitud värsilt, mis iseenesest mõistetavalt teeb selgeks Jumala olemasolu ja ühtsuse, ning kirjutasin araabiakeelse traktaadi, mis koosnes Kõiktargast Koraanist võetud tõenditest ning mis oli piisavalt võimas, et hajutada ja hävitada see ateistlik hoovus. Ma lasin selle ära trükkida Ankaras, kirjastuses Yeni Gün. Aga paraku oli araabia keele oskajaid vähe ja asja tõsiseltvõtjaid veelgi vähem. Lisaks oli selle argumentatsioon väga napisõnaline ja

lühendatud vormis. Tulemuseks oli see, et traktaadil ei olnud soovitud toimet, ning ateismi hoovus kahjuks vaid paisus ja kogus jõudu. Nüüd tunnen ma kohustust selgitada osa tõenditest türki keeles. Kuna teatud osad on täielikult lahti seletatud teistes *Risale-i Nuri* osades, siis on antud tekst kirjutatud kokkuvõtvas vormis. Need arvukad eraldiseisvad tõendid ühilduvad selles tõestuses, iga tõendit võiks vaadata kui selle tõestuse üht koostisosa.

SISSEJUHATUS

Oh inimene! Sa peaksid olema teadlik sellest, et on selliseid fraase, mida kasutatakse igapäevaselt ja mis osutavad uskmatusale. Ka usklikud kasutavad neid, nende tagamõtteid teadvustamata. Me seletame neist kolme kõige tähtsamat.

Esimene: "Põhjused tekitasid selle."

Teine: "See moodustub iseenesest, see saab olevaks ja seejärel lakkab olemast."

Kolmas: "See on loomulik, loodus muudab selle vajalikuks ja loob selle."

Tõepoolest, kuna olendid eksisteerivad ja seda ei saa eitada, ning kuna iga olend saab olemasolevaks targal ja kunstipärasel viisil, kuna igaüks ei asu väljaspool aega, vaid on pidevalt uuendatud, siis oled sa, oh tõe võltsija, sunnitud ütlema, et maailmas olevad põhjused loovad olendeid, näiteks selle

looma, teisisõnu, see saab olevaks tänu põhjuste kokkulangevustele, või et see tekitab iseenda, või, et selle olemasolu on looduse poolt tingitud ja vajalik tagajärg, või et see on loodud tänu Ainsale Kõikvõimsale ja Kõige Suursugusemale. Kuna mõistus ei leia neile neljale lisaks muud viisi, ja kui esimesed kolm on tõestatult võimatud, kehtetud ja absurdsed, siis on neljanda viisi ehk jumaliku ühtsuse viisi õigsus tingimata ja iseenesest mõistetavalt, ilma ebakindluse ja kahtluseta tõestatud.

ESIMENE VIIS

See on ettekujutus, et asjade ja olendite tekkimine ja olemasolu on tingitud põhjuste kokkulangemisest universumis. Me mainime ainult kolme selle arvukatest võimatustest.

Esimene võimatus

Kujuta endale ette apteeki, milles on sadu purke ja rohuklaase, täis erinevaid aineid. Neist ainetest on tarvis saada toimivat ravimit ja abinõu. Seega läheme me apteeki ja leiame, et neid leidub seal külluses, aga ka suures mitmekesisuses. Me uurime igat ravimit, ja näeme, et koostisosi on võetud erinevatest purkidest ja rohuklaasidest, kuid täpsetes kogustes, gramm sellest, kolm teisest, seitse järgmisest ja nii edasi. Kui oleks võetud üks gramm rohkem või vähem, siis ei oleks ravim toimiv, ning see ei väljendaks oma erilisi omadusi. Järgmiseks uurime me toimivat ravimit. Taaskord on koostisosi

võetud erinevatest purkidest täpses koguses, selliselt, et isegi kui oleks võetud väikseim kogus liiga palju või liiga vähe, oleks abinõu kaotanud oma erilised omadused.

Kuigi purke on rohkem kui viiskümmend, on kõik koostisosad võetud neist vastavalt mõõtudele ja kogustes, mis on kõik erinevad. Kas on mingilgi viisil võimalik ja tõenäoline, et tänu imelikule kokkusattumusele või ootamatule tuuleiilile aetakse need purgid ja rohuklaasid ümber, ning igaühest neist valgus maha just täpne, kuid erinev kogus, ja see sai üheks, et moodustada ravim? Kas on midagi veel ebausklikumat, võimatumat ja absurdsemat? Kui eesel oleks võimeline rääkima, siis ta ütleks: "Ma ei saa nõustuda selle ideega!" ning galopeeriks minema!

Sarnaselt võib iga elavat olendit võrrelda toimiva ravimiga ja iga elavat taime toimiva abinõuga antud võrdlusest. Nad on koostatud mateeriast, mida on võetud kõige

täpsemas koguses tõeliselt arvukatest ja erinevatest ainetest. Kui see omistatakse põhjustele ja elementidele, ja väidetakse, et "põhjused tekitasid selle," siis on see sajakordselt põhjendamatu, võimatu ja absurdne, täpselt nii nagu ravimi tekkimine tänu rohuklaaside ümberkukkumisele, tänu õnnetusele.

Lühidalt: Elutähtsad ained selles tohutus universumi apteegis, mida mõõdetakse jumaliku ettemääratuse kaaludel ning Kõiktarga ja Ainsa Igavese määruste järgi, hakkavad eksisteerima ainult tänu piiritule tarkusele, lõpututele teadmistele ja kõikehõlmavale tahtele. See õnnetu inimene, kes kuulutab, et see on pimedate, kurtide ja lugematute elementide ning põhjuste ja looduse töö, mis voolab nagu üleujutus, ning see rumal ja hullunud inimene, kes väidab, et imeline ravim valas iseennast kokku, kui rohuklaasid kukkusid ümber, on kindlasti

ebamõistlik ja absurdne. Tõepoolest, selline salgamine ja uskmatus on arulage absurdsus.

Teine võimatus

Kui kõike ei omistata Kõikvõimsale ja Kõige Suursugusemale, kes on Ühtsuse Üksainus, ning omistatakse selle asemel põhjustele, muutub vajalikuks see, et paljud universumis olemas olevad elemendid ja põhjused peavad sekkuma kõigi hingestatud olendite olemusse. Kuna aga erinevad ning vastandlikud põhjused peaksid enda nõusolekul ja täielikus kooskõlas kokku tulema kõige täpsemas tasakaalus ja ideaalses üksmeeles sellises väikeses olendis nagu kärbes, siis on see selline ilmselge võimatus, et igaüks, kel on isegi kübeke teadvust, ütleks: "See on võimatu, nii ei saa olla!"

Kärbse pisike keha on ühendatud enamike elementide ja põhjustega universumis, tõesti, see on nende kokkuvõte. Kui seda ei

omistata Igavesele ja Kõikvõimsale, siis peavad kõik need materiaalsed põhjused olema kohal kärbse vahetus läheduses, pigem peaksid need isegi kõik sisenema tema tillukesesse kehasse, ja sisenema isegi igasse rakku tema silmades, mis on tema keha kõige pisemad osakesed. Juhul kui põhjus on materiaalsel laadi, peab see olema kohal oma tagajärje vahetus läheduses ja selle sees. Ja see muudab vajalikuks nõustuda sellega, et universumi koostisosad ja elemendid on füüsiliselt kohal selles tillukeses rakus, kohas, mis on liiga väike isegi tema tundla tipule, ning et need töötavad seal meisterlikus harmoonias.

Selline viis häbistab isegi kõige rumalamat sofistide seas.

Kolmas võimatus

Kehtestatud reegel ütleb:

الْوَّاحِدُ لَا يَصْدُرُ إِلَّا عَنِ الْوَّاحِدِ

"Kui olend on ühtne, siis on ta pärit ühest olendist, ühest käest." Iseäranis siis, kui see näitab kõikehõlmavat elu ideaalses korras ja peenes tasakaalus, näitab see iseenesestmõistetavalt, et teda ei väljastatud arvukatest kätest, mis oleks konflikti ja segaduse põhjustajaks, vaid et ta väljastati ühest käest, mis on Kõikvõimas ja Kõiktark. Seega on sellise hästi korrastatud ja tasakaalustatud üksmeelse olendi loomise omistamine lugematute elutute, võhiklike, vägivaldsete, teadvusetute, kaootiliste, pimedate ja kurtide looduslike põhjuste segapuntra kätele, mille pimedus ja kurtus kokku saades ja loendamatute võimalustega kokku segunedes vaid kasvavad, sama ebamõistlik, kui olla üheaegselt nõus lugematute võimatustega. Kui me jätame selle võimatuse kõrvale ja eeldame, et materiaalsel põhjustel on tagajärjed, võivad need tagajärjed juhtuda ainult läbi otsese

kontakti ja puudutuse. Ometi toimub looduslike põhjuste kontakt elavate olenditega nende välispinnal. Ja samas näeme me, et selliste olendite sisemus, milleni materiaalsete põhjuste käed ei ulatu ega saa seda puudutada, on võrreldes nende välispinnaga kümme korda hapram, paremini korrastatum ja ideaalsem kui kunstiteos. Seega, kuigi pisikesed hingestatud olendid, millel materiaalsete põhjuste käed ei saa mingilgi viisil asetseda, ei saa tõepoolest isegi olendite välist pinda korraga katsuda, on imelikumad ja imestusväärsemad tänu oma kunstipärasusele ja loomisele kui suurimad olendid, võib nende omistamine elututele, teadmatutele, algelistele, kaugetele, tohututele, vastuolulistele, kurtidele ja pimedatele põhjustele johtuda ainult arvukate hingestatud olendite ühteliitunud kurtusest ja pimedusest.

TEINE VIIS

Seda väljendab fraas "See moodustub iseenesest". Ka see kaasab mitmeid võimatusi ning on absurdne ja võimatu mitmest vaatenurgast. Me selgitame kolme näidet selle võimatusest.

Esimene võimatus

Oh sa kangekaelne eitaja! Sinu isekus on muutnud su nii rumalaks, et millegipärast oled sa otsustanud nõustuda saja võimatusega korraga. Iseenesele oled sa olend, mitte lihtne aine, mis on hingetu ja muutumatu. Sa meenutad äärmiselt hästi korrastatud masinat, mida pidevalt uuendatakse, ja imelist paleed, mis on pidevalt läbi tegemas muutusi. Osakesed sinu kehas töötavad lakkamatult. Sinu kehal on ühendus ja vastastikune suhe universumiga, eriti liikide ülalpidamiseks ja

jäädvustamiseks, ning osakesed, mis tegutsevad selle suhte sisemuses, on ettevaatlikud, et mitte seda suhet rikkuda või ühendust lõhkuda. Sellise ettevaatlikkusega teevad nad tööd, võttes arvesse kogu universumi. Nähes sinu suhet sellega, võtavad nad vastavalt sisse oma töökoha. Ja sina saad kasu nii oma välimiste kui ka sisemiste meeltega, vastavalt nende poolt võetud imelistele töökohtadele.

Kui sa ei ole nõus sellega, et sinu kehas olevad osakesed on pisikesed liikuvad ametnikud vastavalt Igavese ja Kõikvõimsa seadustele, või et nad on sõjavägi, või teravikud jumaliku ettemääratuse sulepeas, kus igale osakesele vastab sulepea teravik, või et nad on võimsa sulepea poolt sisse graveeritud punktid, kus iga osake on punkt, siis peaks igas sinu silmas töötavas osakeses olema silm, mis näeks igat sinu jäset ja kehaosa ning kogu universumit, millega sa

oled ühendatud. Lisaks sellele peaksid sa omistama igale osakesele arukuse, mis oleks võrdne sajale geeniuusele, piisava, et teada ja ära tunda sinu minevikku ja tulevikku, sinu esivanemaid ja järglasi, sinu olemuse elementide päritolu ja sinu ülalpidamise lätteid. Omistada tuhande Platoni teadmised ja arukus ühele osakesele sinust, kes sa ei oma isegi osakese võrra arukust selliseis asjus, on tuhandekordne ebausk!

Teine võimatus

Sinu olemus sarnaneb tuhande kupliga kaetud imelisele paleele, kus ehituskivid seisavad koos hõljumis ja ilma toeta. Tõepoolest, sinu olemus on tuhat korda imelisem kui selline palee, sest sinu olemuse paleed uuendatakse pidevalt täiusliku korra järele. Jättes kõrvale sinu tõeliselt imelise vaimu, südame ja teised osavad võimed, meenutab iga sinu kehaliige ühe kupliga osa

paleest. Sarnaselt kupli ehituskividele, seisavad osakesed koos täiuslikus tasakaalus ja korras, väljendudes näiteks silmas ja keeles, mis mõlemad on imelised ehitised, erakordsed kunstiteosed ja vägevuse imed.

Kui need osakesed ei oleks universumi peaarhitektile alluvad ametnikud, siis peaks igaüks neist olema üheaegselt nii teisi osakesi absoluutselt valitsev kui ka teistele absoluutselt alluv, ja üheaegselt nii teistega võrdväärne kui ka vastuolev, ning nii algallikas ja läte enamikele omadustele, mis kuuluvad ainult Tingimata Olevale, kui ka äärmiselt piiratud, ja nii absoluutses vormis kui ka täiuslikult järjestatud individuaalse tehiseseme vormis, mis saab läbi ühtsuse müsteeriumi olla vaid Ühtsuse Üksainsa Oleva töö.

Igaüks, kel on vähemalt osakese võrra arukust, mõistab, et sellise artefakti

omistamine sellistele osakestele on ilmselgelt võimatu.

Kolmas võimatus

Kui sinu olemus ei ole "kirjutatud" Igavese ja Kõikvõimsaima, Ühtsuse Üksainsa Oleva sulepeaga, ja on hoopiski "trükitud" looduse ja põhjuste poolt, siis peaks looduses olema trükiplaate mitte ainult nii palju, kui on rakke sinu kehas, vaid ka nii palju, kui on nende tuhandeid kombinatsioone, mis on asetatud kontsentrilistesse ringidesse. Näiteks selle raamatu, mida me käes hoiname, võib kirja panna ühe sulepeaga, vastavalt selle kirjutaja teadmistele. Samas, kui see ei ole kirjutatud ja seda ei omistata kirjutaja sulepeale, ja kui väita, et see eksisteerib omast tahtest või selle olemine omistada loodusele, siis, olles trükitud raamat, peaks selle iga tähe jaoks olemas olema erinev raudpliiats, et seda saaks trükkida.

Trükipressis peaks olema šrifti tükke alfabeedi tähtedele vastav arv, et raamatus olevad tähed hakkaksid tänu neile eksisteerima, ühe sulepea asemel peaks olema igale tähele vastav sulepea.

Nagu võib näha, on vahel terve lehekülg kirjutatud ühe suure tähega nende väikeste, sulepeaga kirjutatud, peenes käsikirjas tähtede seast, ning sellisel juhul on ühe tähe jaoks tarvis tuhat sulepead. Kui see võtaks sinu keha vormi, olles koos kõigi selle osadega kontsentrilistes ringides üksteise sees, siis peaks igas ringis olema trükiplaate iga komponendi tarvis, kuni nende poolt moodustatud kombinatsioonide arvuni.

Vaata, kui sa väidad seda, mille tarvis on vaja sadat võimatust, olevat võimalik, ja neid ei omistata ühele sulepeale, siis on tarvis hästi järjestatud, kunstipäraseid šrifti tükke, veatuid trükiplaate ja rauast sulepäid, ning nende enda arvule vastav arv lisasulepäid,

trükiplaate ja tähti. Ja ka neid on tarvis valmis meisterdada, ja ka neid on tarvis hästi järjestada ja kunstipäraselt kujundada. Ja nii edasi. See jätkuks järjepannu lõpmatuseni.

Näed, ka sina saad aru! Selline mõtlemine nõuab võimatusi ja ebausku, vastavalt sinu kehas olevate osakeste arvule. Oh Jumala eitaja! Märka seda ja lõpeta eksiteel olemine!

KOLMAS VIIS

"Loodus muudab selle vajalikuks, loodus loob selle." See väide sisaldab mitmeid võimatusi. Näidete varal mainime neist kolme.

Esimene võimatus

Juhul kui olendites ja eriti hingestatud olendites märgatavat kunsti ja loomingulisust, mis on arukas ja tark, ei omistata jumaliku ettemääratuse sulepeale ja

Igavese Päikese väele, ning selle asemel omistatakse need loodusele ja jõule, mis on pimedad, kurdid ja arutud, siis muutub vajalikuks, et loodus kasutaks masinaid ja trükipresse nende loomisel, või peaks see andma kõigele piisavalt väge ja arukust, et luua ja juhtida universumit. Põhjendus sellele on järgnev:

Päike avaldub ja peegeldub kõigis väikestes klaasikildudes ja maapinnal olevates piisakestes. Kui neid miniatuurseid, peegeldunud, kujuteldavaid päikeseid ei omistata päikesele taevas, siis peab nõustuma tegeliku päikese olemasoluga igas tikupea suuruses klaasikillus, ja et neis on päikese omadused, ja et kuigi need on väikesed oma suuruselt, on neis sügav tähendus, ning seega peaks pidama päikeste tegelikuks arvuks klaasikildude arvu.

Täpselt samamoodi, kui hingestatud olendeid ei omistata otseselt Igavese Päikese

nimede ilmingutele, siis on tarvis nõustuda sellega, et igas olendis, eriti hingestatud olendis, peitub loodus, jõud või lihtsalt jumal, mis annab lõputut jõudu ja tahet, teadmist ja arukust. Selline mõte on kõigist universumi võimatustest kõige absurdsem ja ebausklikum. See näitab, et inimene, kes omistab universumi loomise kunsti väljamõeldud, ebaolulisele ja teadvusetule loodusele, on ilma vähimagi kahtluseta vähem teadlik tõest, kui loom.

Teine võimatus

Kui olendeid, kes on kõige paremini korrastatud ja kaalutud, targad ja kunstipäraselt kujundatud, ei omistata Temale, kes on lõpmatult võimas ja tark, ning omistatakse selle asemel loodusele, siis peab igas mullakübemes olema nii palju tehaseid ja trükiplaate kui on Euroopas, et iga mullakübe oleks vahend lugematute

lilled ja viljade kasvamiseks ja moodustumiseks, nende lähtekohaks ja töökojaks. Lilled seemned külvatakse vaheldumisi mulda täis potti. Selles mullapotis on olemas võime, mis annab kõigile sinna külvatud lilledele üksteisest erineva kuju ja värvi. Kui seda võimet ei omistata Kõige Suursugusemale ja Kõikvõimsale, siis ei saa antud olukord juhtuda ilma, et potitäies mullas ei oleks igale lillele vastavaid mitte-materiaalseid, erinevaid ja looduslikke masinaid.

See on nii, sest aine, millest koosnevad seemned, nagu ka näiteks sperma ja munarakk, on sama. See tähendab, et see koosneb korratust, vormitust, määride sarnasest hapniku, vesiniku, süsiniku ja lämmastiku segust. Lisaks sellele, kuna õhk, vesi, soojus ja valgus on kõik lihtsad, teadvusetud ja voolavad tulvadena kõige vastu, tähendab fakt, et erinevad lillesordid

kerkivad pinnasest esile kõige paremini järjestatult ja kõige kunstipärasemal moel, seda, et endastmõistetavalt ja ilmselgelt vajalikult peavad potitäies mullas olema kohal mitte-materiaalsed, miniatuursed trükiplaadid ja tehased, mille arv vastab trükiplaatide ja tehaste arvule Euroopas, et need saaksid kududa suurt kogust elavat riidet ja tuhandeid erinevaid tikitud kangaid. Seega, näed, kui kaugele on naturalistide uskmatud mõtted hülbinud terve mõistuse aladelt. Ja kuigi ajudeta teesklejad, kes kujutavad loodust ette kui loojat, väidavad end olevat teadlased ja terve mõistusega inimesed, võid sa selgesti näha kui kaugel teadusest ja tervest mõistusest on nende mõtted, nii et nad on võtnud ebausku, mis on võimatu, omale teeks. Näe seda ja naera nende üle!

Kui sa küsid: Kui sellised erakordsed võimatused ja ületamatud raskused tekivad olendite omistamisel loodusele, siis kuidas kaovad need olendite Ainsale ja Igavesti Palutule omistamisel? Ja kuidas muudetakse keeruline võimatus lihtsaks vajaduseks?

Vastus: Me nägime "Esimeses võimatuses", et päikese peegelduse ilmingus väljendub selle sära ja toime läbi miniatuursete kujuteldavate päikeste täielikus kerguses ja probleemitult, alates pisemast hingetust osakesest kuni tohutute ookeanide pinnani. Kui iga osakese side tegeliku päikesega on katkestatud, siis on vajalik nõustuda võimatuse tasemel oleva raskusega, et igas tillukeses osakeses peab eksisteerima tegeliku päikese väline päike.

Sarnaselt, kui iga olend omistatakse otseselt Ainsale ja Igavesti Palutule, siis antakse igale olendile kõik vajalik edasi läbi ühenduse ja ilmingu kergelt ja ladusalt,

vastavalt vajaduse tasemele. Kui ühendus katkestatakse ja iga olend pöördub oma töökohalt tagasi kui ilma kohustusteta ametnik, olles jäetud iseenda hoolde ja lootma loodusele, siis on vajalik eeldada, et saja tuhande raskuse ja takistusega, mis küündivad võimatuseni, omab pime loodus eneses väge ja tarkust, et luua ja juhtida universumit nii, et sellest võiks tekkida selline hingestatud olendist imetlusväärne masin, nagu seda on kärbes, mis on tilluke viide tervele universumile. See on võimatu mitte ainult ühekordselt, vaid tuhandekordselt.

Lühidalt: Täpselt nii, nagu on Kindlasti Oleva, Tema Olemusele vastavalt, võimatu ja välistatud omada partnereid või selle sarnaseid, nii on ka teiste sekkumine Tema issandalikkusesse ja Tema olendite loomingusse võimatu ja välistatud. Rääkides raskustest, mis on seotud "Teise

võimatusega", on mitmes teises *Risale-i Nuri* osas tõestatud, et kui kõik asjad omistatakse Ühtsuse Üksainsale, siis muutuvad kõik asjad sama lihtsaks ja muretuks kui üks asi. Samas aga, kui neid omistada loodusele ja põhjustele, siis muutub üks asi sama keeruliseks kui kõik asjad. Seda on tõestatud arvukate määravate tõenditega ja neist ühe kokkuvõte on järgnev.

Kui inimene on seotud kuningaga, olles tema sõdur või ametnik, võib ta tänu selle seose tugevusele sooritada oma kohustusi iseenda tugevust ületades. Ta võib vastavalt olukorrale vangistada teise kuninga omaenda kuninga nimel. Tal endal ei ole varustust ega tugevuse allikat, et sellist käsku täita ja oma tööd korda saata, ning ta ei ole kohustatud seda tegema. Seose tõttu on kuninga varakamber, tema armee, selle sõduri selja taga tugipunktiks, kes kannab tema varustust ja on tema tugevuse allikaks.

See tähendab, et tema kanda olevad kohustused on sama võimsad kui kuninga asjaajamised, ja sama tohutud kui terve armee tegevused.

Tõesti, olles ainult ametnik, suutis sipelgas hävitada vaarao palee, tänu seosele suutis kärbes tappa Nimrodi, ja tänu seosele suudab nisupea suurune männiseeme kasvatada kõik männipuu osad.² Kui seos katkestataks ja inimene vabastataks tema kohustustest ametnikuna, siis peaks ta ise kandma oma varustust ja omama töö

² Jah, läbi selle seose saab seeme käsu jumalikult ettemääratuselt, ja näitab neid imelisi kohustusi. Kui seos katkestataks, oleks seemne loomisel tarvis enam varustust, väge ja kunsti, kui võimsa männipuu loomisel. Seda seetõttu, et männipuu jaoks seal mäe peal, mis on jumaliku väe töö, on tarvis, et see oleks füüsiliselt kohal koos kõigi oma liikmete ja osadega selles, mis on ainult potentsiaalne puu seemne sees ja jumaliku ettemääratuse töö. Sest võimsa puu tehaseks on seeme. Ettemääratud, potentsiaalne puu selle sees saab välises maailmas avaldatuks tänu jumalikule väele, ja saab füüsiliseks männipuuks.

tegemiseks tugevuse allikat. Seejärel on ta võimeline tegema vaid töid, mis on talle jõukohased, ja kandma ise oma varustust. Kui tal on tarvis toime tulla oma tööga eelneva olukorra kergusega, siis peab ta kandma oma õlul terve armee tugevuse allikat, arsenali ja kuninga laskemoonatehaseid. Isegi klounid, kes mõtlevad välja lugusid ja ebauskumusi, et inimesi naerma ajada, oleksid häbistatud sellisest fantastilisest ideest.

Lühidalt: Omistada kõiki olendeid Kindlasti Olevale on nii kerge, et see on lausa vajalik, samas nende loomise omistamine loodusele on nii keeruline, et see on võimatu ja väljaspool selget mõistust.

Kolmas võimatus

Kaks järgnevat võrdlust, mis esinevad ka teistes *Risale-i Nuri* osades, seletavad selle võimatuse lahti.

Metslane sisenes paleesse, mis oli ehitatud tühja kõrbe, ning mis oli valmistatud ja kaunistatud kõigi tsivilisatsiooni viljadega. Ta silmas selle sisemust, ja nägi tuhandeid heas proportsioonis ja kunstipäraselt loodud esemeid. Iseenda matslikkusest ja teadmiste vähesusest ütles ta: "Mitte keegi väljastpoolt paleed ei ole seda teinud, üks siin sees olevatest esemetest pidi tegema nii palee kui ka kogu selle sisu," ning hakkas seejärel asja uurima. Aga ka tema õpetamata mõistusele ei tundunud võimalik, et ükski märgatud esemetest oleks kõiki neid asju teinud. Hiljem nägi ta märkmikku, kus olid palee ehitamise plaanid ja kava, loend kõigist selles olevatest esemetest ja palee juhtimise reeglid. Ka märkmikul, mis oli ilma käte, silmade ja tööriistadeta nagu teised esemed palees, puudus kindlasti võime ehitada ja sisustada paleed. Aga kuna ta nägi, et võrreldes teiste esemetega on märkmik

seotud kogu paleega tänu selles sisalduvatele teoreetilistele seadustele, oli ta kohustatud ütlema: "Aga palun, see märkmik on organiseerinud, korrastanud ja kaunistanud selle palee ning vorminud kõik need esemed ja need oma kohtadele sättinud." Ta muundas oma tahumatuse hullumeelseks vadinaks.

Sarnaselt selle võrdlusega on naturalistliku, Jumalat eitava mõttega nõustuv mats sisenenud universumi paleesse, mis on võrdluses olevast paleest lõpmatult palju paremini korrastatud, täiuslikum ja täis imestusväärseid tarkuse näiteid. Mõtlemata, et see oli väljaspool ootamatuste sfääri Tingimata Oleva kunstitöö, ning sellest mõttest kõrvale hoidudes, nägi ta jumaliku tegevuse seadustekogu ja issandaliku kunsti loendit, nägi, et see on nagu kivitahvlile kirjutatud jumaliku otsuse kustutamine ootamatuste

sfääris, nagu pidev märkmiku muutmine vastavalt jumalikul väel toimivatele seadustele, et sellele on äärmiselt ekslikult ja vääralt antud nimi "loodus", ning ta ütles:

"Need asjad vajavad põhjust, ning millelgi muul ei ole suhet kõigi asjadega, nagu on sellel märkmikul. Vastab tõele, et mõistus ei ole võimeline nõustuma sellega, et see pime, teadvusetu ja jõuetu märkmik oleks võimeline hakkama saama sellise loomisega, mis on absoluutse issandalikkuse kätetöö ning vajab lõpmatut väge. Aga kuna ma ei tunnista Igavest Loojat, siis on kõige tõenäolisem seletus see, et märkmik tegi selle ja teeb seda edasi."

Sellele vastame me:

Sa eksinud õnnetu! Sinu rumalus ületab kõike kujuteldavat! Tõsta oma pea looduse mülkast ja vaata enda ümber! Näe Kõige Suursugusemat Loojat, kellest kõik olendid,

alates osakestest kuni planeetideni, tunnistavad erinevais keeltes, ja kelle poole nad suunavad oma sõrmed! Märka Igavese Kirjutaja avaldust, Tema, kes kujundab palee ja kirjutab selle tegevuskava märkmikku! Õpi Tema määrusi, kuula Koraani! Tõuse oma sonivast märatsemisest!

Teine võrdlus: Maakas sisenen suurepärase palee piiresse, ja nägi äärmiselt hästi distsiplineeritud armee üheaegset tegevust, ta nägi neid tegemas rividrilli. Ta vaatles pataljoni, rügemendi ja divisjoni valvesolekut, vabalt seisakut ja marssimist, käsu peale tulistamist, mis tundus nagu oleks tegemist üheainsa reamehega. Kuna tema jäme ja harimata mõistus ei olnud võimeline aru saama, et komandör oli andnud riigi seadustele ja kuninglikule dekreedile toetuva käsu, siis eitas ta seda, ja kujutas ette, et sõdurid on üksteisega seotud

tänu nööridele. Ta mõtles selle peale, kui imeline see kõis oli, ning oli hämmastunud.

Hiljem jätkas ta oma teed, kuni jõudis mošee juurde, mis oli sama suurejooneline kui Hagia Sophia. Ta sisenes sellesse reedese palvuse ajal, ja vaatas, kuidas moslemite kogudus tõusis, kummardas ja laskus silmili mehe hääle peale. Kuna ta ei teadnud midagi šariaadist, mis on immateriaalsete, ilmutatud seaduste kogu, ega ka Seaduseandja käskudel toimivatest immateriaalsetest reeglitest, arvas ta, et kogudus on omavahel ühendatud füüsilise nööriga, ning see nöör oli neid alistanud ja liigutas neid nagu marionette. Tulles sellisele ideele, mis on nii naeruväärne, et paneks ka kõige harimatuma inimese laginal naerma, läks ta oma teed.

Täpselt nagu antud võrdluses, siseneb materialistliku, eitava ja lihtsalt elajaliku mõttega nõus olev ateist sellesse universumi, mis on Igavese Kuninga imeline kasarmu ja

Igavese Jumaldata hästikorrastatud mošee. Ta kujutas ette, et iga universumi korrastav immateriaalne seadus, mis toimib Igavese Kuninga tarkusel, on materiaalselt ja füüsiliselt olemas, ning arvas, et issandalikkuse suveräänsuse teoreetilised seadused ja suure šariaadi, loomise šariaadi, reeglid ja korraldused, mis on immateriaalsed ja eksisteerivad ainult teadmisenä, on väliselt, materiaalselt ja füüsiliselt olemas. Aga seada jumaliku väe kohas üles sellised seadused, mis tulenevad jumalikest omadustest nagu teadmine ja kõne, ning eksisteerivad vaid teadmisenä, ja omistada neile loomine, anda seejärel neile nimeks 'loodus', ning pidada võimu, mis on vaid jumaliku väe ilming, iseseisvaks kõikvõimsaks väe valdajaks – see on tuhat korda madalam võhiklikkus, kui võrdluses mainitu.

Lühidalt: Kujuteldav ja mittemateriaalne asi, mida naturalistid kutsuvad looduseks, saab juhul, kui sel on välispidine reaalsus, olla kõige enam kunstiteos, mitte Kunstnik ise. See on kaunistus, ja see ei saa olla Kaunistaja. See on kogumik määrusi, see ei saa olla määruste Väljastaja. See on loomise seadustekogu ja ei saa olla Seaduseandja. See on ainult loodud sirm Jumala aule ja ei saa olla Looja. See on tegevusetu ja loodud, ning ei saa olla Loov Valmistaja. See on seadus, mitte võim, ja ei saa omada võimsust. See on vastuvõtja ja ei saa olla läte.

Järeldus: Olendid eksisteerivad, ja nagu traktaadi alguses sai nenditud, ei leia mõistus muud viisi peale mainitud nelja viisi, et ära seletada olendite olemasolu, ning kolm neist on tõendatult valed ja absurdsed tänu kolmele selgele võimatusele. Seetõttu on tingimata ja iseenesest mõistetavalt jumaliku ühtsuse viis, mis on neljas viis,

lõplikult tõendatud. Neljas viis koos alguses tsiteeritud värsiga

أَفِي اللَّهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

"Kas te tõesti kahtlete Jumalas, kes on taevaste ja maa looja?" (Koraan: 14,10), väljendab selgelt, et Tingimata Oleva jumalikkuses ei saa kahelda, ja kõik asjad tulevad otseselt Tema võimust, ning taevad ja maa on Tema valitsuse all.

Oh sind õnnetut põhjuste ja looduse kummardajat! Kuna iga asja loomus, nagu kõik asjad, on loodud, sest see on täis kunsti ja seda uuendatakse pidevalt, ning tagajärjele sarnaselt on iga asja ilmne põhjus samuti loodud, ja kuna iga asja olemasoluks on tarvis palju seadmeid ja tööriistu, siis peab eksisteerima Absoluutse Jõu Omaja, kes loob looduse ja teeb põhjused olemasolevaks. Ja see Ainus Kõikvõimas ei vaja jõuetuid vahemehi, et jagada oma issandalikkust ja

loomingut. Jumal hoidku! Ta loob ise koos nii põhjuse kui tagajärje. Et näidata oma tarkust ja oma nimele ilmingut, kehtestades ilmselge kausaalse suhte ja ühenduse läbi korra ja järjekorra, teeb Ta põhjused ja looduse oma võimsuse käele looriks, et asjades olevad näilikud vead, raskused ja rikked omistataks neile endile, ning sel viisil oleks Tema au kaitstud.

Kas kellassepal on lihtsam kõigepealt teha kellale hammasrattad ja seejärel need järjekorda seada, et valmistada kell? Või on tal lihtsam teha igasse hammasrattasse imeline masin ning jätta seejärel kella valmistamine masinate elututesse kättesse? Kas see ei ole mitte väljaspool võimalikkuse piire? Palun, hinda sina oma ülekohtuse mõistusega ja ütle!

Ja kas kirjutajal on lihtsam kokku koguda tint, sullepea ja paber, ning seejärel neid kasutades asuda ise raamatut kirjutama? Või

on tal lihtsam paberis, sullepeas ja tindis luua kirjutusmasin, mis vajab enam kunsti ja vaeva kui raamat, ning mida saab kasutada ainult selle raamatu jaoks, ning seejärel öelda teadvusetule masinale: "Aga palun, kirjuta see ise valmis!", ja ise mitte sekkuda? Kas see ei ole mitte tuhat korda keerulisem kui kirjutada raamat ise?

Kui sa ütled: Jah, sellise masina loomine on tuhat keerulisem kui ise selle raamatu kirjutamine. Aga kas see ei ole mitte palju kergem, kuna sellise masinaga saab toota mitmeid koopiaid samast raamatust?

Vastus: Läbi oma piiritu võimu uuendab Igavene Kirjapanija pidevalt oma nimele lõputut avaldumist, et näidata neid alati-muutuval viisil. Ja läbi selle pideva uuenemise loob Ta asjades identiteete ja erilisi tunnuseid sellisel viisil, et ükski Igavesti Palutu läkitustest või jumalikest raamatutest ei saa olla sarnane ühegi teise

raamatuga. Igal juhul on igal raamatul erinevad tunnused selleks, et väljendada erinevaid tähendusi.

Kui sul on silmad, siis vaata inimese nägu: sa näed alates Aadamast kuni tänase päevani, tõesti, ka peale igavikku, et igal näol, kooskõlas oma põhiliste liikmetega, on seda teistest nägudest eristav märk; see on kindel tõsiasi. Seega võib igast näost mõelda kui erinevast raamatust. Kunstiteose valmimiseks on tarvis erinevaid kirjutuskomplekte, seadeid ja trükiladumist. Ja selleks, et materjale nii koguda kui ka paigale asetada, kõike vajalikku iga asja olemasoluks lisada, selleks on tarvis täiesti erinevat töökoda.

Teades, et see on võimatu, mõtlesime me loodusest kui trükipressist. Aga jättes seoses trükimasinaga kõrvale trükiladumise ja trükkimise, see tähendab, trüki ülesseadmise isepärases järjestuses, tuleb aineid, mis

moodustavad hingestatud olendi keha, loomingu, mis on sada korda keerulisem kui trükiladumine ja järjestamine, luua väga täpses proportsioonis ja kindlas järjekorras, tuua kosmose kaugemaist nurkadest ja asetada trükipressi kättesse. Selleks aga, et teha kõiki neid asju, on ikkagi tarvis trükipressi loova Kõikvõimsaima väge ja tahet. Seega on sarnaselt võrdlustele kellast ja raamatust, Kõige Suursugusem Looja, kes on võimsam kõikidest asjadest, loonud põhjused, ja sellega on Ta loonud ka tagajärjed. Läbi oma tarkuse on Ta sidunud tagajärje põhjusega. Läbi oma tahte on Ta otsustanud Suure Šariaadi, Loomise Šariaadi, mis koosneb universumis oleva liikumise korrastamisest rääkivatest jumalikest seadustest, ilmsiks tuleku, ja määrab ära olendite loomuse, mis on mõeldud olema peegel sellele asjades ilmsiks tulekule, ja selle peegeldus. Ja läbi oma väe on Ta loonud

sellele loomusele näo, mis on omandanud välise olemasolu, ja on loonud sellele loomusele vastavaid asju ning on neid omavahel seganud. Kas on lihtsam omaks võtta seda tõsiasja, mis on lugematute ratsionaalsete tõendite kogum – tõesti, kas ei olda sunnitud sellega nõustuma? – või on lihtsam füüsilistel olenditel, mida sa kutsud põhjusteks ja looduseks, mis on elutud, teadvusetud, loodud, kujundatud ja lihtsad, varustada iga asja olemasoluks vajalike tööriistade ja vahenditega, ning täide viia selliseid asjaolusid, mida tehakse arukalt ja otsustusvõimeliselt? Kas see ei ole täielikult väljapool võimalikkuse piire? Me jätame selle sinu ja su mõistmatu aru otsustada!

Uskmatu loodusekummardaja vastas: "Kuna sa palud mul olla õiglane ja mõistlik, siis pean ma tunnistama, et minu poolt siiani järgitud eksitee on nii võimatuse segu kui ka äärmiselt kahjulik ja kole. Igaüks, kel

vähimgi arunatuke peas, saab sinu analüüsi järgi aru, et põhjustele ja loodusele loomise omistamine on välistatud ja võimatu, ning kõigi asjade otseselt Tingimata Olevale omistamine on hädavajalik ja kindel. Ma ütlen: 'KOGU KIITUS OLGU JUMALALE USU EEST', ja ma usun Temasse. Mul on ainult üks kahtlus:

"Ma usun, et Kõikvõimas Jumal on Looja, aga millist kahju teeb Tema issandalikkuse iseseisvusele see, kui mõnel vähemtähtsal põhjusel on tähtsusetu asja loomises käsi mängus, ja see saab tänu sellele väikese kiituse osaliseks? Kas see vähendab Tema suveräänsust mingilgi määral?"

Vastus: Teistes *Risale-i Nuri* osades oleme lõplikult tõestanud, et valitsemise märgiks on selle sekkumise mittetunnustamine. Kõige tühisem valitseja või ametnik ei talu isegi oma poja sekkumist oma valitsemise sfääri. Tõsiasi, see, et kaliifiks olemisest

hoolimata lasid osad vagad sultanid oma süütuid poegasid mõrvata, sest nad kartsid alusetult, et nende pojad võivad sekkuda nende valitsemisse, näitab, kui põhjapanev on valitsemisse sekkumise mittetunnustamise seadus. Ja osalemise vältimise seadus, mida valitsemisele oluline iseseisvus hädavajalikuks teeb, on näidanud oma tugevust inimkonna ajaloos tänu erakordsetele vastuhakkudele, mil iganes on ühes linnas olnud kaks valitsejat või ühes riigis kaks kuningat.

Kui valitsemise ja suveräänsuse tunne, mis väetites ja abi vajavates inimolendites on vaid tühine vari, loobub sekkumisest sellisel määral, takistab teiste vaheletulekut, ei aktsepteeri teiste osalemist oma suveräänsuses ja soovib säilitada oma iseseisvuse positsiooni nii kadedalt, siis, kui sa suudad, võrdle seda Kõige Suursugusemaga, kelle täielik suveräänsus

on issandalikkuse tasemel, kelle täielik valitsemine on jumalikkuse tasemel, kelle täielik iseseisvus on ühesuse tasemel ja täielik vajaduse puudumine täieliku võimu tasemel, ja mõista, kui vajalik eeldus ja vältimatu paratamatus sellisele valitsemisele on sekkumise mittetunnustamine, osalemise ärahoidmine ja partnerite eemaletõukamine.

Rääkides sinu kahtluse teisest osast, ütlesid sa: "Kui osa mõnede tühiste olendite palvetamist suunata teatud põhjuste poole, siis kas see põhjustaks puudulikkust kõikide asjade ja olendite, alates osakekest kuni planeetideni, palvetamises, mis on suunatud Tingimata Oleva, Piiritu Jumaldamise Eesmärgi poole?"

Vastus: Universumi Kõiktark Looja lõi universumi nagu puu, kus selle kõige täiuslikumad viljad on teadvusega olendid, ja neist kõige taibukamaks viljaks tegi Ta inimese. Ja inimese kõige tähtsamaks viljaks,

tegelikkuses tema loomise tulemuseks, tema olemuse sihiks ja tema eluviljaks, on tema tänu ja Jumala kummardamine. Kas see Absoluutne Monarh ja Iseseisev Valitseja, see Ühtsuse Üksainus, kes loob universumi selleks, et teha ennast teatavaks ja armastatuks, annaks teistele ära inimese, terve universumi vilja, ning inimese tänu ja palvetamise, inimese kõige ülendatuma vilja? Kas Ta, täiesti vastupidiselt Tema tarkusele, teeks loomise tulemuse ja universumi vilja tühiseks ja asjatuks? Jumal hoidku! Kas Ta oleks nõus teistele ära andma olendite poolse jumaldamise sellisel viisil, et see eitaks Tema tarkust ja issandalikkust? Ja kuigi Ta väljendab läbi oma tegude, et Ta soovib ennast teha teatavaks ja armastatuks piiritul määral, kas Ta laseks oma kõige täiuslikumatel olenditel end unustada, andes inimeste poolse tänulikkuse, armastuse ja

jumalduse üle põhjustele, ning põhjustaks universumi ülendatud eesmärkide eitamist?

Oh sõber, kes sa oled loobunud looduse kummardamisest! Nüüd on sinu kord rääkida! Ta vastas järgnevalt:

"Kogu kiitus olgu Jumalale, minu kaks kahtlust on nüüd vastused leidnud. Ja sinu kaks tõendust jumaliku ühtsuse kohta, mis tõestavad, et ainult Tema on Tõelise Jumaldamise Eesmärk ja ainult Tema on väärt jumaldamist, on nii targad ja võimsad, et nende eitamiseks on tarvis sama palju kõrkust, kui päikese ja päeva eitamiseks."

Järeldus

Isik, kes loobus ateistlikust naturalismist ja hakkas uskuma, ütles: "Kogu kiitus olgu Jumalale, mul ei ole enam kahtlusi, aga jäävad veel mõned küsimused, mis pakuvad mulle huvi."

ESIMENE KÜSIMUS

"Me kuuleme paljusid laiskasid inimesi ja neid, kes jätavad unarusse viis igapäevast palvust, küsimas: "Miks on Kõikvõimsal Jumalal tarvis meie palvetamist, et Ta Koraanis nii rangelt ja tungivalt laidab neid, kes loobuvad palvetamisest, ja ähvardab neid nii hirmuäratava karistusega nagu põrgu? Kuidas on võimalik, et Koraan, mis on oma stiililt mõõdukas, leebe ja õiglane, väljendab ülimat ägedust tühise, vähetähtsa vea vastu?"

Vastus: Kõikvõimas Jumal ei vaja sinu jumaldamist ega tõesti mitte midagi. Sina vajad jumaldamist, sest tegelikult oled sa haige. Nagu me oleme mitmetes *Risale-i Nuri* osades tõestanud, on palvetamine justkui ravim sinu vaimsetele haavadele. Sa saad ju aru, kui absurdne oleks, kui haige inimene ütleks arstile, kes palub tal tungivalt võtta

tema haigust parandavat ravimit: "Mis kasu on sinul sellest, et sa sellisel viisil mulle peale käid?"

Rääkides Koraanis olevatest tõsistest ähvardustest ja hirmuäratavatest karistustest seoses palvetamisest loobumisega, võib neid võrrelda kuningaga, kes selleks, et kaitsta oma alluva õigusi, määrab tavalisele mehele tõsise karistuse vastavalt astmele, mil määral tema kuritegu rikub neid õigusi.

Samal viisil rikub mees, kes loobub jumaldamisest ja rituaalsest palvusest, märkimisväärset viisil olendite, kes on nagu Ajatu ja Igavese Kuninga alluvad, õigusi, ning käitub tegelikult nende suhtes ebaõiglaselt. Sest olendite voorused väljenduvad nendes läbi selle aspekti, mis on suunatud nende Looja ülistamisele ja jumaldamisele. See, kes hülgab Jumala teenimise, ei näe ega saagi näha seda jumaldamist. Tegelikkuses ta eitab seda.

Veelgi enam, olendid hõivavad ülendatud seisuse tänu Jumala teenimise ja ülistamise põhjustele, ning igaüks neist on Igavesti Palutu läkitus ja tema Toitja nimede peegeldus. Kuna ta vähendab teiste ülendatud seisust ja arvab teisi olevat tähtsusetud, elutud, sihitud ja kohustusteta, siis solvab ta neid, ning eitab ja teotab nende voorusi.

Tõesti, kõik näevad maailma nende endi peegelpildis. Kõikvõimas Jumal lõi inimese kui mõõdiku ja kaalu universumile. Ja Ta andis igale inimesele maailmast eraldi seisva maailma. Selle maailma värvib Ta vastavalt inimese siirastele uskumustele. Näiteks näeb meeleheitel, hädaldav ja halav inimene teisi olendeid samamoodi hädaldavatena ja meeleheitel, samas kui reibas, elurõõmus ja lustlik inimene näeb universumit rõõmutoova ja naeratavana. Mõtisklev inimene, kes on andunud tõsiselt

palvetamisele ja ülistamisele, avastab ja näeb teatud määral vaieldamatut, tõeliselt eksisteerivat olendite poolset jumaldamist ja ülistamist, samas kui inimene, kes on loobunud palvusest tänu hooletusele või eitamisele, näeb olendeid viisil, mis on täiesti vastuolus nende vooruste reaalsusega, ja astub nõnda üle nende õigustest.

Veelgi enam, kuna inimene, kes loobub palvetamisest, ei ole oma hinge omanik, siis teeb ta ülekohut oma hingele, mis on selle Tõelise Omaniku ori. Tema Omanik saadab hirmuäratavaid ähvardusi selleks, et kaitsta oma orja õigusi tema pahedele kutsuva hinge ees. Kuna ta on loobunud palvetamisest, mis on tema loomise tagajärg ja tema loomuse siht, siis on see ka nagu jumalikust tarkusest ja issandalikust tahtest üleastumine ning seega saab ta karistuse vääriliseks.

Lühidalt: Jumalakummardamisest loobuja teeb ülekohut enda hingele, mis on

Kõikvõimsa Jumala ori ja täielikult Tema omand, ning teeb ülekohut universumi vooruste õigustele ja astub neist üle. Just nagu uskmatuse on solvang olendite suunas, nii on ka jumaldamisest loobumine universumi vooruste eitamine. Ja kuna see on jumaliku tarkuse vastu astumine, siis on see hirmuäratavate ähvarduste ja tõsise karistuse vääriline.

Seega peab see näitama, et selliseid karistusi ollakse väärt, ja et ülal toodud fakt, et Imepärase Näituse Koraan on valinud imelisel viisil sellise karmi stiili, vastab kõneosavuse printsiipidega täielikus kooskõlas olles antud olukorra tingimustele.

TEINE KÜSIMUS

Inimene, kes oli loobunud naturalismist ja hakkas uskuma, küsis seejärel: "See on ääretult suur tõde, et iga olend on sõltuv jumalikust tahtest ja issandalikust väest igas

aspektis, kõigis oma ülesannetes, omadustes ja tegevustes. Meie vaimselt piiratud mõistus ei ole võimeline haarama seda ääretust. Samas, see lõpmatu küllus, mida me näeme enda ümber, ning asjade loomise ja vormimise piiritu kergus, ja ühtsuse viisi lõpmatu kergus ja ladusus, mis said sinu poolt juba eespool tõestatud, ja lõpmatu kergus, mida selgelt väljendavad ja seletavad järgnevad värsid Koraanist:

مَا خَلَقَكُمْ وَلَا بَعَثَكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ *
وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ

"Teid luua ja surnust üles äratada on Tema käes sama lihtne nagu ühe inimese loomine. ..." (Koraan 31:28), ja "... Kohtumõistmise tund kestab ainsa silmapilgu või veelgi vähem. ..." (Koraan 16:77), see kõik näitab, et see võimas tõde on asjaolu, mis on kõige vastuvõetavam ja ratsionaalsem. Mis on sellise kerguse tarkuseks ja saladuseks?"

Vastus: Seda asjaolu seletati kõige selgemal, määravamal ja veenvamal moel selgituses وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ "Ja Tema on võimas kõige üle", mis moodustab "Kahekümnenda kirja" "Kümnenda fraasi". Ja seda seletati veelgi selgemalt selle kirja "Lisas", et Ainsale Loojale omistades muutuvad kõik olendid sama lihtsaks kui üksik olend. Kui neid ei omistata sellele Ühtsuse Üksainsale, siis muutub ühe olendi loomine sama keeruliseks kui kõigi olendite loomine, ja seemne loomine sama keeruliseks kui puu loomine. Kui need omistatakse nende Tõelisele Loojale, muutub universum sama lihtsaks ja muretuks kui puu, puu sama lihtsaks kui seeme, paradiis sama lihtsaks kui allikas ja allikas sama lihtsaks kui lill. Järgnevalt märgime lühidalt ära üks või kaks tõendit sadade teiste seast,, mida oleme üksikasjalikult lahti seletanud juba teistes

Risale-i Nuri osades, mis seletavad ära olendite aluspõhjaks olevad põhjused, ning arukuse juhtumite silmatorkava, piiritu külluse, ja olendite ohtruse, igas liigis olevate üksikisendite arvukuse kerguse, ning tõsiasja, et korrapärased, loominguliselt vormitud ja väärtuslikud olendid saavad olevaks tohutu kiiruse ja kergusega.

Näiteks, kui saja sõduri juhtimine antakse ühe ohvitseri kätte, siis on see sada korda kergem, kui et ühe sõduri juhtimine antakse saja ohvitseri kätte. Ja kui armee varustamine on määratud ühele staabile, ühele seadusele, ühele tehasele ja ühe kuninga juhtimise alla, siis muutub see sama lihtsaks kui ühe sõduri varustamine. Samamoodi, kui ühe sõduri varustamine on määratud mitmetele staapidele, mitmetele tehastele ja komandöridele, siis muutub see sama raskeks kui armee varustamine. Seda seetõttu, et ühe sõduri varustamiseks on

tarvis sama palju tehaseid kui terve armee varustamiseks.

Jällegi, tänu ühtsuse müsteeriumile on puu elulised vajadused rahuldatud läbi ühe juure, ühe keskme, ja vastavalt ühele seadusele kasvatab see tuhandeid vilju samasuguse kergusega kui üksainus vili. See on ilmselgelt nähtav. Kui ühtsus muutub mitmuseks ja iga vilja jaoks elulised vajadused rahuldatakse erinevatest kohtadest, siis muutub iga vilja kasvatamine sama keeruliseks kui puu kasvatamine. Ja üheainsa seemne, mis on puu näidiseks ja viiteks, kasvatamine muutub sama keeruliseks kui puu kasvatamine. Sest kõik puule eluks vajalik on vajalik ka seemnele.

Selliseid näiteid, mis selgitavad, et tuhandete olendite olevaks saamine läbi ühtsuse on lihtsam kui ühe olendi olevaks saamine läbi mitmuse ja Jumalale partnerite omistamise, on sadu. Kuna seda tõde on

tõestatud kaheldamatu kindlusega teistes *Risale-i Nuri* osades, siis me viitame neid sulle, ja siin selgitame ainult sellise kerguse ja hõlpsuse tähtsat põhjust jumaliku teadmise, ettemääratuse ja issandaliku väe vaatepunktist. See on järgnev:

Sa oled olend. Kui sa omistad ennast Igavesti Kõikvõimsale, loob Ta sind hetkega eimillestki, andes käsu läbi oma lõputu väe, nagu tikku süüdates. Kui sa ei tee seda ja pigem omistad ennast füüsilistele põhjustele ja loodusele, siis peab sinu, kes sa oled hästi korrastatud kokkuvõtte, vili ja miniatuurne universumi indeks ja nimekiri, loomiseks kogu universumit ja selle elemente sõeluma peene sõelaga, ning kõigist universumi nurkadest koguma kokku täpsetes kogustes aineid, millest su keha koosneb. Sest füüsilised põhjused vaid koguvad ja ühendavad kokku. Mõistuslikud inimesed kinnitavad, et nad ei saa luua midagi

eimillestki, mida nad ise endas ei kätke. Kuna olukord on selline, siis peaksid nad tillukese hingestatud olendi keha kokku koguma igast universumi nurgast.

Nüüd mõista, milline kergus on ühtsuses, jumalikus ühtsuses, ning milline raskus peitub eksitees ja Jumalale partnerite omistamises!

Teiseks on lõpmatu kergus ka jumaliku teadmisega seoses. See on järgnev: jumalik ettemääratus on jumaliku teadmise aspekt; see määrab igale asjale mõõtmed, mis on nagu selle üksikasjalik ja ainetu valuvorm; ettemääratud mõõtmed on nagu plaan või mudel asja olemusele. Kui jumalik vägi loob, siis teeb see seda ülima kergusena vastavalt ettemääratud mõõtudele. Kui asja ei omistata Suursugusele Kõikvõimsamale, kes omab kõikehõlmavat, lõpmatut ja ajatut teadmist, nagu on eespool kirjeldatud, siis ilmnevad mitte ainult tuhanded raskused, vaid sajad

võimatused. Sest kui ei oleks ettemääratud mõõtmeid, mis eksisteerivad jumalikus teadmises, siis oleks isegi tillukese hingestatud olendi kehas tarvis kasutada tuhandeid materiaalselt eksisteerivaid valuvorme. Seega, mõista ühtsuse lõpmatu kerguse ühte põhjust, ning eksitee ja Jumalale partnerite omistamise lõputuid raskusi. Adu seda, kui tõepärane, õige ja ülendatud tõde on järgnev värss:

وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ

"... Kohtumõistmise tund kestab ainsa silmapilgu või veelgi vähem. ..." (Koraan 16:77)

KOLMAS KÜSIMUS

Endine vaenlane ja nüüd õigele teele juhitud sõber küsis seejärel: "Filosoofid, kes on praegustel aegadel teinud palju edusamme, väidavad, et eimidagi on loodud eimillestki ning eimidagi on olematuks tehtud ja läheb eimillessegi, on ainult

koostamine ja lagundamine, ning see paneb universumi tehase tööle. Kas see on õige?"

Vastus: Kuna enamus edasijõudnud filosoofe, kes ei võtnud olendeid arvesse Koraani valguses, nägid, et olendite formeerumine ja olemasolu looduse ja põhjuste abil on nii keeruline, et see on võimatu, siis eraldusid nad kahte rühma.

Ühest rühmast said sofistid, kes loobusid mõistuslikkusest, mis on inimolenditele ainulaadne, ja langeses madalamale kui mõistusetä elajad, leidsid nad, et on lihtsam eitada universumi ja isegi iseenda olemasolu, kui järgida eksiteed, mis väidab, et põhjustel ja loodusel on loomiseks jõudu. Seetõttu eitasid nad nii iseennast kui ka universumi ja laskusid täielikku rumalusse.

Teine rühm nägi seda eksiteena, mille järgi põhjused ja loodus on loojad, ning kärbse või seemne loomine toob kaasa lugematuid

raskusi ja vajab mõistusele vastuvõetamatut väge. Seega olid nad sunnitud eitama loomise tegu ja ütlema: "Eimillestki ei saa eksisteerida midagi." Leides, et täielik olematuks tegemine on samuti võimatu, kuulutasid nad: "See, mis eksisteerib, ei saa minna eimillessegi." Nad kujutasid ette ebatõelise olukorra, kus kombineerimine ja dekompositsioon, kokku kogumine ja laiali jaotamine toimuvad läbi osakeste liikumise ja juhuste tuulte.

Vaata nüüd! Need, kes peavad ennast kõige intelligentsemaks, on kõige põhjalikumalt võhikud ja rumalad. Mõista, kui naeruväärselt, halvendavalt ja võhiklikult eksiteele juhtiv on inimene, ja tee sellest omad järeldused!

Tõesti, Igavene Vägi lõi taevad ja maa kuue päevaga, iga aasta loob maa peale üheaegselt nelisada tuhat liiki olendeid, ning igal kevadel ehitab Ta kuue nädalaga elava

maailma, mis on rohkem kunsti ja tarkust täis, kui maailm ise. Seega on sofistidest rumalam ja võhiklikum eitada loomise tegu, ning pidada ebatõenäoliseks nagu kemikaali, mis muudab nähtamatu tindi nähtavaks, seda, et Igavene Vägi annab välise olemasolu olenditele, mis väliselt mitte-eksisteerivana eksisteerivad kui teadmine, ja kelle joonised ja mõõtmed on ettemääratud Igavese Teadmise kuningriigis. Need õnnetud on äärmiselt jõuetud, ja nende käsutuses ei ole midagi peale tahtevõime. Kuigi nad on ennasttäis nagu vaaraod, ei ole nad võimelised midagi olematuks muutma ega eimillestki midagi looma, isegi mitte pisemat osakest. Ja kuigi põhjuste ja looduse käes, millele nad toetuvad, ei saa eimillestki miski, ütlevad nad: "Eimiski tuleb mitte olemisest ja eimiski läheb mitte olemisse." Ja nad pikendavad seda absurdset ja ekslikku printsiipi isegi Täielikult Kõikvõimsamani.

Tõesti, Suursugune Kõikvõimsam loob kahel viisil:

Esimene on läbi ellukutsumise ja leiutamise. See tähendab, et Ta teeb olendi olevaks eimillestki, mitte-eksisteerimisest, ja loob kõik selleks vajaliku samuti eimillestki, ning asetab need vajalikkused selle kätte.

Teine on läbi kokkupanemise, läbi kunsti. See tähendab, et Ta koostab teatud olendid universumi elementidest, selleks, et näidata tarkuse peeneid juhtumeid, nagu näiteks Tema tarkuse vooruste näitamine ja Tema mitmete nimede avaldumine. Läbi hoolekandmise seaduse saadab Ta oma käsutuses olevad osakesed ja materia nendele olenditele, ja rakendab neid osakesi neis olendeis tööle.

Jah, Täielikult Kõikvõimas loob kahel viisil: Ta kutsub ellu ja paneb kokku. Olevat olematuks muuta ja olematut olevaks muuta

on Tema kätes ülimalt lihtne ja kerge. See on üks Tema pidevatest ja kõikehaaravatest seadustest. Seega inimene, kes ütleb: "Ta ei saa muuta olevaks midagi, mida ei eksisteeri," ja teeb seda väe palge ees, mis ühe kevadega muudab eimillestki olevaks kolmesaja tuhande hingestatud olendi eluvormid ja omadused, ning lisaks ka nende osakesed, kõik nende seisundid ja olekud, selline inimene peaks ise saama minema pühitud!

Inimene, kes loobus loodusest ja võttis omaks tõe, ütles: "Kiitus ja tänud olgu Kõikvõimsale Jumalale, samaväärselt eksisteerivate osakeste arvuga, sest ma olen jõudnud täieliku usuni. Mind on päästetud pettekujutelmadest ja eksiteest. Mitte ükski minu kahtlustest ei ole säilinud."

الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى دِينِ الْإِسْلَامِ وَ كَمَالِ الْإِيمَانِ
 سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ
 الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

"KOGU KIITUS OLGU JUMALALE
 ISLAMI EEST NING TÄIELIKU JA
 TÄIUSLIKU USU EEST!"

*"Ole sa kiidetud! Meie teame ainuüksi seda,
 mida oled meile õpetanud. Tõesti, sina tead kõike
 ja oled tark." (Koraan 2:32)*

SISUKORD

KAHEKÜMNE KOLMAS SÄHVATUS 5

Antud traktaat seletab läbi üheksa "Võimatuse", mis ise koosnevad vähemalt üheksakümnest võimatusest, kui ebamõistlik, algeline ja ebausklik on ateistidest naturalistide valitud tee.

ESIMENE VIIS 13

See on ettekujutus, et asjade ja olendite tekkimine ja olemasolu on tingitud põhjuste kokkulangemisest universumis.

TEINE VIIS 20

Seda väljendab fraas "See moodustub iseenesest." Ka see kaasab mitmeid võimatusi ning on absurdne ja võimatu mitmest vaatenurgast.

KOLMAS VIIS 26

"Loodus muudab selle vajalikuks, loodus loob selle."

KOLM KÜSIMUST 54

Isik, kes loobus ateistlikust naturalismist ja hakkas uskuma, ütles: "Kogu kiitus olgu Jumalale, mul ei ole enam kahtlusi, aga jäävad veel mõned küsimused, mis pakuvad mulle huvi."

